

Tribuna

Els "piteros" de Correasduras

Fa quatre anys dues persones amb un detector de metalls feien un passeig per la finca cordovesa de Correasduras. El seu recorregut es va interrompre al coincidir amb una parella de la Guardia Civil. Les explicacions dels "piteros" —mot amb el que es coneix a Andalusia als usuaris del detector— no van convèncer als agents. L'activitat en un indret proper a un jaciment arqueològic apuntava a una finalitat diferent a la de fer exercici o prendre el sol. Si bé es cert que no portaven al damunt cap material arqueològic ni cap més instrument —a part del detector— que els posés en evidència, els funcionaris van decidir formular la denúncia.

Les al·legacions dels implicats tampoc van ser suficientment exculpatòries per la Conselleria de Cultura de la Junta d'Andalusia, que va emetre Resolució sancionant-los. Els corresponents Recursos tampoc van prosperar i l'assumpte va arribar fins el Tribunal Superior de Justícia andalús. L'octubre de 2000 la Secció Primera de la Sala del Contenciós Administratiu del referit tribunal va fallar desestimant tots els recursos dels "piteros" i confirmant la sanció, sense possibilitat de més recursos ordinaris. Malgrat la distància que ens separa de Correasduras, las dues Sentències —sobre diferents aspectes jurídics— d'aquest mateix assumpte són referents a tenir en compte pel que representen en la lluita contra l'espòli arqueològic. Val la pena doncs transmetre per aquesta Tribuna les claus que les han possibilitat, i verificar com s'escurça la distància al aplicar-les a casos molt més propers.

L'activitat sancionable és la de prospectar restes arqueològiques sense la preceptiva autorització administrativa. Totes les legislacions (estatal, andalusa i catalana) coincideixen en definir la prospecció arqueològica com la exploració superficial o subaquàtica, sense remoció de terreny, dirigida a l'estudi, la investigació o l'examen de dades sobre tota classe de restes històriques o paleontològiques, així com dels components geològics relacionats. En definitiva, el que realment compte és la finalitat per la qual es prospecta, no la recollida efectiva de material. La qüestió està en provar aquesta finalitat. Malgrat la teoria, sembla que no hi ha més remei que obtenir evidències materials. Evidències com, per exemple, que els presumptes infractors estiguin en possessió de materials arqueològics en el moment de ser sorpresos o que, a més del detector, portin

CARRANQUE. Esplendor de la Hispània de Teodosi. La Societat Catalana d'Arqueologia organitza, pel dia 20 de febrer a les 17,30h., una visita **guiada i gratuïta per a tots els socis** a aquesta exposició que té lloc al Museu d'Arqueologia de Catalunya, Pg de Santa Madrona 39-41 de Barcelona. Places limitades. Inscripcions a la secretaria de la Societat Catalana d'Arqueologia.

PRÀCTIQUES D'ARQUEOLOGIA. La Societat Catalana d'Arqueologia organitza el curs pràctic **Dibuix de Material Arqueològic** amb la col·laboració del Departament de Prehistòria, Història Antiga i Arqueologia de la Universitat de Barcelona, que impartiran els professors Núria Molist i Ramon Álvarez els dies 4, 5, 6 i 7 de març. Preu socis SCA i alumnes de la UB: 30 €, altres: 36 €. Places limitades. Inscripcions a la Secretaria de la Societat Catalana d'Arqueologia.

PRÀCTIQUES D'ARQUEOLOGIA. La Societat Catalana d'Arqueologia organitza el curs pràctic de **Talla Lítica. Tecnologia i Funcionalitat**, a càrrec del professor Ricard Caraltó (TEA), que es durà a terme els dies 2, 9 i 16 de març. Preu socis SCA: 24 €, altres: 36 €. Places limitades. Inscripcions a la Secretaria de la Societat Catalana d'Arqueologia.

altres instruments amb els quals ajudar-se en la seva recerca. A Correasduras no hi havia més evidència que fer un passeig amb un detector en una zona propera a un jaciment arqueològic.

La primera de les Sentències (sobre Recurs 1326/1998) resol una suposada vulneració de la presumpció d'innocència. Paraula contra paraula: els encausats insistien en que la seva intenció no era la de buscar restes arqueològiques sinó simplement la de caminar camp través i que no sabien que en el lloc hi havia jaciments, que no portaven materials al damunt ni els buscaven i que tampoc duien instruments per la remoció del terreny. Segons l'experta opinió dels funcionaris denunciants la finalitat del passeig era la recerca de materials arqueològics.

Davant la polèmica, la Sala estima que la legislació de procediment administratiu —en concret l'article 137.3 de la Llei 30/92— atorga presumpció de veracitat a les denúncies dels agents de l'autoritat. Presumpció de certesa que és compatible amb el dret fonamental de la presumpció de innocència i que deixa oberta la possibilitat de practicar la prova en contrari. De fet s'estableix una inversió de la càrrega de prova. En el cas que ens ocupa, donada l'absoluta falta de prova en contra de la versió dels agents, preval pel Tribunal la presumpció de veracitat de la denúncia.

La segona Sentència (sobre Recurs 1553/1998) resol el que es considera la qüestió central del debat: la finalitat de la possessió del detector de metalls. Amb independència de que en un lloc més o menys proper al de la denúncia existeixen jaciments declarats o no, hi ha un indicati, a judici de la

Sala molt poderós: la possessió de una aparell detector de metalls no té explicació en sí mateixa. Es a dir, ningú porta un aparell d'aquest tipus sense raó. Sempre es porta per alguna cosa. I aquesta cosa està constituïda per les utilitats que l'aparell en qüestió pot donar. Doncs bé, els denunciats, tot i l'esforç dialèctic desplegat en les diligències, mai no van acreditar quina podia ser aquesta finalitat, fora de la simple possessió.

Coneguda la funcionalitat dels aparells detectors i descoberta la seva possessió en una zona apta en general per la recerca, els jutges consideren a la fi que hi ha indicis suficients que serveixen per relacionar el fet de base amb la conseqüència lògica: l'aparell es posseïa per buscar restes arqueològiques.

Pel Tribunal la inexistència de troballes en poder dels "piteros" només indica que la recerca va quedar frustrada per l'actuació dels funcionaris. En definitiva, la infracció comesa, de simple activitat, no precisa que l'infractor sigui sorprès amb les troballes; es consuma amb la utilització d'aparells destinats a la recerca practicada sense permís.

Sovint casos similars han estat arxivats en primera instància, tot i que durant la pràctica de les diligències han estat provades activitats teòricament constitutives d'infracció. Les Sentències de Correasduras no estableixen jurisprudència però obren expectatives per, en situacions versemblants, evitar la frustració dels instructors i estrènyer —cada vegada més— la impunitat amb la que actuen els espoliadors.